

Keliu akis į kalnus – iš kur ateis man pagalba? Mano pagalba ateina iš VIEŠPATIES (Ps 121, 1-2)

2019 m. liepa Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys **Nr. 7 (202)**

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

Sinodo tikslai - ar juos vykdome?

Kalbant ar rašant apie Sinodą, reikia žinoti Sinodo principus, istoriją ir tikslus. Pavyzdžiui, Romos katalikų konfesijai būdingas monarchinis – hierarchinis tarpautinis bažnytinės savivaldos principas. O evangelinėse konfesijose bažnytinės savivaldos organizavimo principai būna 3 grupių. Mūsų, t. y. evangelikų reformatų, Bažnyčiai ypatybė yra presbiterinė-sinodinė savivalda. Reikia paminėti anglikonų – episkopalinę ir baptistų – kongregacinę bažnytinę savivaldą. Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia yra savivaldi ir nepriklausoma dvasinė institucija, kuri savo veiklą reguliuoja pati, sušaukdama Sinodo suvažiavimus.

Pirmasis Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo suvažiavimas įvyko **1557** metais, nuo šios datos yra skaičiuojama nepertraukiama Lietuvos evangelikų reformatų religinės bendrijos bažnytinės (kanoninės) teisės raida ir dvasinis – kultūrinis paveldas. Evangelikų reformatų Sinodas nuo XVI a. vidurio buvo ir dabar yra aukščiausias visų Lietuvos evangelikų reformatų bendruomenių (parapijų) ir religinės bendrijos (Bažnyčios) valdymo organas, visada atspindėjęs kolegialų vidaus tvarkymosi principą. Generalinio Sinodo tikslus, į kurį rinkdavosi Lietuvos Vienatos ir Lenkijos bažnyčių sinodalai, apibrėžė **1637** metų *Gdansko Agenda*. Ji parašyta senąja lenkų kalba, į lietuvių kalbą neišversta, šis Sinodo tikslų vertimas netaisytas. *Sinodo tikslai* (iš *Gdansko Agendos*, 1637):

- a. Broliško sutarimo ir bendrystės atnaujinimas.
- b. Visapusiška paguoda, mokymas, perspėjimas ir sutvirtinimas Viešpatyje.
- c. Savivaldos geras pataisymas, atnaujinimas ir šventos drausmės – krikščioniškos atsakomybės pareikalavimas, jei kas iš Kelio kryptų.
- d. Dėl pašalinimo iš bendrystės tų, kurie nuo blogybių neatsitraukia bei atgailaujančiųjų brolių priėmimas bendrystėn.
- e. Ordinacijos
- f. Dėl bendrų reikalų Viešpaties surinkimuose (parapijose).

I. Broliško sutarimo ir bendrystės atnaujinimas

Pirmasis tikslas yra pats svarbiausias. Be jo nereikėtų ir kitų tikslų. Ten, kur nėra tikėjimo bendrystės

ir broliško sutarimo meilėje, ten negali būti ir krikščioniško gyvenimo, jokios vaisingos krikščioniškos veiklos, jokio augimo. Broliška krikščioniška bendrystė yra būtinas Bažnyčios požymis. Tai sako Šv. Raštas:

Juk kaip viename kūne turime daug narių, bet ne visi nariai atlieka tą patį uždavinį, taip ir mūsų daugybė yra vienas kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai.

Pagal mums suteiktą malonę turime įvairių dovanų. Jei kas turi pranašavimą, tepranašauja pagal tikėjimo saiką; jei kas turi tarnavimą – tetarnauja; kas mokymą – temoko; kas skatinimą – teskatina; kas duoda – tedaro tai iš atviros širdies; kas vadovauja – tevadovauja uoliai; kas daro gailestingumo darbus – tedaro tai su džiaugsmu.

Meilė tebūna neveidmainiška. Venkite pikto, laikykitės gero. Švelniai mylėkite vienas kitą broliška meile; pagarbiai vertinkite kitus aukščiau nei save / Rom 12, 4-10/.

Pirmasis ir svarbiausias Sinodo tikslas – bendrystės ir broliškos-seriškios meilės atnaujinimas.

II. Visapusiška paguoda, mokymas, perspėjimas ir sutvirtinimas Viešpatyje

Antrasis Sinodo tikslas – sielovada. Visapusiška paguoda, sutvirtinimas Viešpatyje yra didūs reikalavimai visiems sinodalams. Suprantame, jog be atgimimo Dvasioje, tarpusavio meilės ir Šv. Dvasios pagalbos šie reikalavimai neįvykdomi. Apaštalas Petras apie šiuos didžius tikslus rašo:

Klusnumu tiesai nuskaidrinę savo sielas Dvasia neveidmainiškai brolių meilei, karštai iš tyros širdies mylėkite vieni kitus

/1 Pt 1, 22/.

Sinodas yra Lietuvos evangelikų reformatų aukščiausioji bažnytinės savivaldos institucija, kuri turi paguodos, mokymo, perspėjimo ir sutvirtinimo Viešpatyje uždavinį.

III. Savivaldos geras pataisymas, atnaujinimas ir šventos drausmės – krikščioniškos atsakomybės pareikalavimas, jei kas iš Kelio kryptų

Kaip norisi iš broliškos bendrystės kylančios vienybės, kaip skaudu savųjų svetimumas ir priešiškus. Pataisymas ir drausmės, atsakomybės reikalavimas Sinode mums yra skausmingai žinoma tema. Sinodai privalo siekti atitaisyti netvarką, neleisti jai plisti. Apie tokius dalykus rašo apaštalas Paulius: *Nejaugi pas jus nėra nė vieno išmintingo, kuris sugebėtų išspręsti tarp brolių iškilusių bylą?/1 Kor 6, 5/.*

Deja, kaip žinome, kartais sinodalų pastangų nepakanka ir tenka ilgai teistis valstybės teismuose su tais, kurie nenori nei brolių bendrystės, nei paguodos, nei malonės, nei pataisymo., nes ten: *Kur pavydas ir savanaudiškumas, ten netvarka bei įvairūs pikti darbai /Jok 3, 16/.*

Apaštalas Jokūbas mini netvarkos ir pikto darbų šaknis. Be abejo, todėl yra būtent toks Sinodo tikslų eiliškumas pagal svarbą. Visų pirma – bendrystės atnaujinimas, antra – paguoda ir sustiprinimas turi šalinti pavydą bei savanaudiškumą. Po to, trečioje vietoje, seka taisymai ir atsakomybės reikalavimai.

Minėdami *Kelią* iš didžiosios raidės, *Gdansko agendos* sudarytojai turėjo galvoje abi prasmes:

Įeikite pro ankštus vartus, nes erdvūs vartai ir platus kelias veda į pražūtį, ir daug yra juo įeinančių /Mt 7, 13/.

Be abejo, ir šią:

Jėzus jam sako: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Niekas nenueina pas Tėvą kitaip, kaip tik per mane“ / Jn 14, 6/.

IV. Dėl pašalinimo iš bendrystės tų, kurie nuo blogybių neatsitraukia bei atgailaujančiųjų brolių priėmimas bendrystėn

Meilė yra kantri ir atsakinga. Todėl sinodai turi nemalonią, bet labai reikalingą pareigą Bažnyčiai – pašalinti iš bendrystės tuos, kurie nesitraukia nuo blogybių. Kartu sinodai turi atsakingą malonę priimti atgailaujančius ir pasitaisiusius.

Būkite malonūs, gailestingi, atlaidūs vieni kitiems, kaip ir Dievas Kristuje atleido jums
/ Ef 4, 32/.

V. Ordinacijos

Bažnyčia rimtai nukenčia, jeigu sprendimai dėl dvasinių tarnautojų ordinacijų priimami ne pagal tvarką, ne kolegialiai, kai ordinacijos vyksta ne viešai. Dažniausiai tai įvyksta dėl ambicijų, noro kontroliuoti ir meilės nebuvimo. Mes turėjome tokią liūdną situaciją. Todėl Sinodo dalyviai turi su meile ir atsakingai, kolegialiai spręsti Bažnyčiai svarbius dvasininkų ordinacijų klausimus.

VI. Dėl bendrų reikalų Viešpaties surinkimuose (parapijose)

Šis klausimas nereikalauja papildomų paaiškinimų.

Baigiant Sinodo tikslų aprašymą, kyla minčių, kad galime iš savosios praktinės sinodalų patirties daug pasakyti apie tikslus, esančius sąrašo pabaigoje, t. y. apie parapijų bendruosius reikalus, pataisymus, įspėjimus, drausmę, ordinacijas. Tačiau išties nedaug galime pasakyti apie pirmuosius tikslus – bendrystę ir sutarimą, paguodą ir sutvirtinimą Sinode. Negalima sakyti, kad svarbiausių Sinodo tikslų nesiekiamo, juk susirenkame būtent dėl jų. Tačiau daugiausia laiko užima Sinodo tikslų sąrašo pabaiga ir būtini procedūriniai klausimai. Čia norisi pasitikslinti: jeigu būtume idealūs, tikėjime atgimę, išmintingi ir meilėje stiprūs žmonės, turbūt, Sinodą visuomet pradėtume nuo didingų pirmųjų tikslų.

Bet mes tokie nesame, mūsų stiprybė labai silpna, mūsų išmintis kvaila. Todėl pradėdame nuo praktinės tikslų sąrašo apačios, ir, kartais, patiriame malonę suprasdami, kad tarp klausimų ir procedūrų kažkaip atsirado ir bendrystės, ir paguodos, pamokymo ir sustiprinimo. Šiek tiek.

Tikiu, kad bus ir daugiau.

**Superintendentas
kunigas Tomas Šernas
2019 06 22,
Biržai**

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ SINODE

Birželio 22-23 dienomis Biržuose vyko Lietuvos evangelikų reformatų sinodas. Šiais metais jis buvo rinkiminis, pateikęs eiliniams reformatams nemažai staigmenų.

Šeštadienį Sinodas prasidėjo pamaldomis, kurias be šeimininko – Biržų parapijos klebono kun. Rimo Mikalausko, kuris vadovavo liturgijai – laikė generalinis superintendentas kun. Tomas Šernas, vicesuperintendentas, Vilniaus parapijos klebonas kun. Raimondas Stankevičius, Nemunėlio Radviliškio parapijos administratorė kun. Sigita Veinzierl ir trumpam sugrįžęs iš Vokietijos kun. Tomas Sakas.

Pamokslą pasakė gen. superintendentas kun. Tomas Šernas, supažindinęs su Sinodo reikalavimais *ne tik visus tikinčiuosius, bet ir kitus ten buvusius pasauliečius*, ir paskelbė Sinodą atidarytą. Kun. Rimas Mikalauskas sukalbėjo Maldą. Kunigaikštės Liudvikos Karolinos Radvilaitės, Brandeburgo margrafės, daugelio ano laiko reformatų bažnyčių globėjos ir fundatorės *Laišką generaliniam Lietuvos Evangelikų Reformatų Sinodui*, parašytą 1689 metais, perskaitė vicesuperintendentas kun. Raimondas Stankevičius. Šiame Laiške išdėstytų nurodymų 1719 metų provincinis Sinodas Kėdainiuose nutarė kuo švenčiausiai laikyti. O 1824 m. Sinodas Kelmėje nusprendė šį Laišką laikyti Pirmu kanonu, kuriuo turi prasidėti kiti sinodo kanonai, ir kasmet sinodo posėdžius pradėti iškilmingu šio Laiško skaitymu. *Vilniaus Vienatos* sinodas taip ir darė – pradėdavo posėdžius Karolinos Radvilaitės Laiško skaitymu.

Po trumpos kavos pertraukėlės, Mandatų komisijos pirmininkei Astai Skeberdytei pranešus, kad Sinodo darbe pasiruošę dalyvauti 32 delegatai su sprendžiamąjo balso teise (6 kuratoriai dvasininkai, 9 kuratoriai pasauliečiai ir 17-a parapijų delegatų: 5 – Biržų, 3 – Vilniaus, 2 – Kauno, 2 –

Panevėžio ir po vieną Kėdainių, Nemunėlio Radviliškio, Papilio, Šiaulių ir Švobiškio parapijų) buvo renkama Sinodo vadovybė. Sinodo direktore 2019/2020 metams patvirtinta kurti dr. Renata Bareikienė, vicedirektoriai – gen. superintendentas kun. Tomas Šernas, sekretoriai – kun. Rimas Mikalauskas, cenzoriai – kun. Raimondas Stankevičius.

Kaip visada, į Sinodą atvyksta ir sveikina Sinodo dalyvius, biržiečius daug garbingų svečių.

Pirmas sveikino **dr. William'as H. Bates**, JAV presbiterijonų reformatų bažnyčios atstovas, išvakarėse padovanojęs biržiečiams ir jau spėjusiems atvykti delegatams puikų vargonų koncertą, jam asistavo kaudietės vargonininkė Živilė Kudirkaitė bei Aina Dobilaitė. Dr. William'as H. Bates perskaitė kun. William'o L. Barono *Bendradarbiavimo tarp bažnyčių komiteto* pirmininko sveikinimą, pritaikydamas 133 psalmės žodžius *...kaip gera ir malonu, kur broliai gyvena vienybėje...*. Dėkojo Dievui už galimybę dirbti kartu.

Mūsų lektorius Vaidotas Ickys mokėsi šios Bažnyčios kvietimu ir jų išlaikomas, praeitais metais patarnavo jų parapijose. Dr. William H. Bates gyrė Vaidotą už puikų pasiruošimą.

Po jo, evangelikų karo kapelionas, Jonavos krikščionių evangelikų bažnyčios **pastorius Giedrius Ažukas**, atstovaujantis Lietuvos evangelinių bažnyčių bendriją, perskaitė Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos vadovo Gabrieliaus Lukošiaus sveikinimą.

Po to kalbėjo valdžios atstovai. Lietuvos Seimo narys **Viktoras Rinkevičius**, Sinodo posėdžiuose dalyvavęs gen. superintendente kun. Tomo Šerno kvietimu svečio teisėmis, sveikindamas delegatus paminėjo garbingą, ilgaamžę evangelikų reformatų istoriją Biržų krašte, palinkėjo sėkmingo darbo. Kuniogui Tomui Šernui, aktyviai dalyvavusiam kovoje už Lietuvos laisvę, seimo narys padovanojo įrėmintą Zikaro *Laisvės* statulėlės atvaizdą, o amerikiečiui vargonininkui dr. William'ui H. Bates įteikė medalį, skirtą istoriniam Biržų miestui. V. Rinke-

nukelta į 4 p. ►

Džiaukis iš širdies Viešpačiu, Jis suteiks Tau, ko trokšta tavoji širdis.... /Ps 37,4/

vičius pasigyrė, kad Seimo pirminkui Viktorui Pranckiečiui, progai pasitaikius, išaiškino Nemunėlio Radviliškio mokyklos garbingą ilgą istoriją.

Sinodo direktorė dr. Renata Bareikienė padėkojo Seimo nariui už nuolatinį dėmesį reformatams ir pristatė nebiržiečiams delegatams naująją Biržų rajono savivaldybės merą **Vytautą Jarecką**. Meras savo sveikinimo kalboje sakė, jog didžiuojasi, kad Biržuose vyksta Reformatų suvažiavimai – Sinodai, sprendžiantys visos Lietuvos reformatų reikalus, džiaugėsi biržiečiais reformatais: ne tik anksčiau gyvenusiais, garsinusiais ar tarnavusiais Biržuose, bet ir dabar yra žymių, nusipelnusių mūsų miestui – kaip Donatas Balčiauskas, kuriam neseniai suteiktas Biržų Garbės piliečio vardas. Dėkojo kun. Rimui Mikalauskui, kuris ženkliai praturtina ir stiprina miesto veiklą. Meras didžiuojasi reformatų veikla, siekiu kurti geresnius Biržus ir palinkėjo Sinodui sėkmingo darbo, o svečiams – geros viešnagės Biržuose.

Sinodo direktorės Renatos Bareikienės pakviesta sveikinimo žodžiui nuolatinė Sinodų viešnia, reformatų draugė, Biržų rajono savivaldybės tarybos narė **Irutė Varzienė** pagyrė kun. Tomą už labai stiprų pamokslą: savųjų išdavystės, nesutarimai labiausiai skaudūs, sudaužo bendruomenę, labai svarbi vidinė ir išorinė tiesa. Irutė Varzienė sakė, kad ji labai gerbia reformatų bendruomenę, su kuria tenka vaisingai bendradarbiauti. Priminė, jog D. Balčiausko užsispyrimo dėka Biržų krašte pastatyti atminimo ženklai pirmosioms mokykloms, įkurtoms reformatų mecenatų kunigaikščių Radvilų. Džiaugėsi kun. R. Mikalausku, kuris dalyvauja visuose miesto renginiuose. Dėkojo kun. Sigitai, nepavargstančiai globoti vaikus. Džiaugėsi, kad Sinodai vyksta Biržuose, tai svarbus įvykis mieste.

Sveikinimus Sinodui raštu perskaitė sekretorius kun. R. Mikalauskas. Sveikinimai gauti: nuo kun. Franko Erichsmejerio, Lippės krašto Bažnyčia (Vokietija); Lietuvos Respublikos Vyriausybės vardu sveikino Algirdas Stončaitis, LR Vyriausybės kancleris; asmeniškai sveikino

Diana Varnaitė, LR Vyriausybės patarėja religijos klausimais; Remigijaus Šimašiaus, Vilniaus miesto mero vardu sveikinimą atsiuntė mero padėjėja Renalda Preskienė; sveikinimą atsiuntė ir Kėdainių rajono savivaldybės meras Valentinas Tamulis.

Kun. Tomas Sakas perskaitė kunigės Džeinės Holslag (JAV) ir kunigo Ulricho Barniskės (Vokietija) sveikinimus.

Iki pietų vykusioje **Antroje sinodo sesijoje** buvo išklaustyti gen. superintendente kun. Tomo Šerno ir Konsistorijos prezidento kurt. Nerijaus Kriškščiko pranešimai, išsamią Revizijos komisijos ataskaitą pateikė jos pirmininkas kurt. Giedrius Vaitiekūnas. Buvo patvirtintos parapijų ataskaitos, pirmininkams atsakius į sinodalų klausimus. Panevėžio pirmininkui kurt. P. R. Puodžiūnui, kaip ir ankstesniais metais, teko atsakyti į klausimą *kas naujo bažnyčios statybos reikale, kaip sekasi rinkti lėšas*. Deja, sinodalų pradžiuoti pirmininkas negalėjo... Kur kas geresni reikalai su Kėdainių bažnyčios vargonų statybos projektu *Kėdainiams reikia vargonų!* Pasak parapijos administratoriaus kun. R. Stankevičiaus, lėšos buvo renkamos sėkmingai, ženkliai prisidėjo ir dar žada pridėti trūkstantį sumą miesto verslininkai.

Toliau šioje sesijoje buvo svarstomos misijos. Balsų dauguma nutarta kurt. lektorių **Holgerį Lahaynę** ordinuoti į katechetus. Sprendimą jį ordinuoti buvo priėmusi Dvasininkų sesija 2019-05-03 Kaune, o patikrinamąją Konsistorijos egzaminą jis išlaikė 2019-05-18 Biržuose. Sinodas pritarė siūlymui po ordinacijos sekmadienio pamaldose Biržuose katechetą Holgerį Lahaynę skirti Vilniaus parapijos antruoju dvasininku.

Sinodo dalyvius pozityviai nutaikė po studijų Puritoniškoje Reformatų Seminarijoje, Grand Rapids mieste, Mičigano valstijoje (JAV) grįžęs ir į Sinodą atvykęs teologijos magistras lektorius Vaidotas Ickys. Jis dėkojo ir džiaugėsi sugrįžęs į Lietuvą po sunkių, intensyvių mokslų, sakė: *gavau daug ir noriu atiduoti, ką esu įgijęs, noriu padėti dvasininkams. Esu laisvas ir pasiruošęs tarnauti Bir-*

žuose. Sinodas **lektorių Vaidotą Ickį** nutarė sielovadinei praktikai bei tarnystei paskirti į Biržus – talkinti Biržų evangelikų reformatų parapijos klebonui.

Šioje sesijoje buvo patvirtinta ilgalaikė **kapelionų Mindaugo Palionio** (Vakarų Lietuvos) ir **Giedriaus Ažuko** (Vidurio Lietuvos) tarnystė Lietuvos kariuomenėje, o **kun. Rimas Mikalauskas** paliktas evangelikų karo vyriausiuoju kapelionu ir Karių distrikto superintendentu.

Daugiausia intrigos sukėlė **Lietuvos evangelikų reformatų vadovybės** rinkimai kitai 2019/2022 metų kadencijai.

Lietuvos evangelikų reformatų generaliniu superintendentu, vieno balso persvara ir vienam susilaikius, išrinktas Vilniaus parapijos klebonas kun. Raimondas Stankevičius, vicesuperintendentu – kun. Tomas Šernas.

Kun. R. Stankevičių ordinuoti gen. superintendentu numatyta rugsėjo 21 d. 12 val. Švobiškio evangelikų reformatų bažnyčioje, kur prieš 100 metų įvyko pirmasis nepriklausomos Lietuvos Reformatų Sinodas. Įdomu tai, kad savo pirmą pamokslą kun. Raimondas sakė būtent šioje bažnyčioje... Vicesuperintendentas kun. Tomas Šernas nuo šiol eis Vilniaus parapijos klebono pareigas.

Be ginčų ir didelių debatų naujai trijų metų kadencijai (2019/2022 metų) slapto balsavimu išrinkta tokios sudėties **Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorija**: prezidentas kurt. Nerijus Kriškščikas (Vilnius); viceprezidentas kun. Raimondas Stankevičius (gen. superintendentas), nariai dvasininkai: vicesuperintendentas Tomas Šernas, vyr. kapelionas Rimas Mikalauskas, kun. Sigita Veinzierl; nariai pasauliečiai: kurt. Danguolė Kairienė (Biržai) ir kurt. Petras Romualdas Puodžiūnas (Panevėžys) ir Žydrūnas Pavinkšnis (Kaunas).

Slapto balsavimu trijų metų kadencijai išrinkta ir Sinodo Revizijos komisija: kurt. Giedrius Vaitiekūnas (Vilnius), Danguolė Juršienė (Vilnius), lekt. Dainius Jaudegis (Kaunas), Rita Dagienė (Biržai) ir Eglė Grucytė (Kaunas).

Papietavę Biržų Gildijoje, sinodalai sparčiai kibo į darbą, kad pasivy-

tų darbotvarkės grafiką: patvirtino Lietuvos evangelikų reformatų religinės bendrijos (Bažnyčios) vardu Lietuvoje veikiančių trijų juridinių asmenų vadovų ar asmenų, galinčių sudaryti sandorius, įgaliojimus, nes tik aukščiausia Bažnyčios vadovybė – Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas – tam turi teisę.

Be ginčų ir net be klausimų Sinodas patvirtino pakeitimus Bažnyčios santuokos ir skyrybų nuostatuose.

Priimtas Memorialas *Dėl paramos Paminklui Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams*: Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas remia aukų rinkimą paminklo statybai Reformatų sode, Vilniuje.

Sinodas išklauė filologės-istorikės, Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo akto signatarės Irenos Andrukaitienės viešą paskaitą *Tarnavės Tėvynei ir tautai*, skirtą superintendantui kun. Adomui Šernui atminti.

Po paskaitos vienu iš paskutinių kanonų Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas, įvertindamas superintendente kun. Adomo Šerno, sūnaus Martyno (1884 05 25–1965 01 06) ilgametę, ištikimą ir vaisingą tarnystę, atsižvelgdamas į sovietinės nelaisvės pančiais sukaustytą to meto bažnytinę vadovybę bei įvairias būdais neigiamai veikiamą Dievo Žodžio tarną, ypač to meto suaktyvėjusį agresyvųjį ateizmą, **panaikina Lietuvos TSR evangelikų reformatų Konsistorijos protokolinį sprendimą Nr. 13-11**, kuris, be to, nebuvo patvirtintas Sinodo, todėl

neturėjo juridinės galios.

Paskutinis 2019-ųjų metų Biržų Sinode priimtas Kanonas skelbia: **2020 m. eilinio Sinodo data – 2020 m. birželio 20-21 d., vieta – Biržai.**

Šitie ir kiti čia neaptarti kanonai buvo paskelbti sekmadienio iškilmingose Sinodo uždarymo pamaldose iš sakyklos, kaip reikalauja 1637 metais priimta *Didžioji (Gdansko) Agenda* ir kurios nuostatų iki šiol laikosi Lietuvos reformatų Bažnyčia – Lietuvos Vienatos tradicijų tęsėja.

Iškilmingų Sinodo uždarymo pamaldų liturgija susidėjo iš kelių dalių. Po pamokslų, pasakytų lektoriaus kurt. Holgerio Lahaynės, kuriame jis kalbėjo apie jo laukiančius iššūkius, nes *kiekvieno krikščionio tikslas yra sekti Jėzumi, o dvasininkų – padėti susigaudyti tikinčiajam dvasiniuose dalykuose, padėti rasti kelią, kuriuo reikia sekti Jėzumi. Juodas reformatų dvasininko rūbas – talaras irgi turi tokią prasmę. Kaip Maximos darbuotojai nešioja uniforminius švarkus, kur užrašyta: klausk – atsakysiu, taip ir visi ordinuoti Bažnyčios tarnautojai – dvasininkai ir yra tam, kad atsakytų į tikintiesiems iškilusių klausimų, prasidėjo katecheto ordinacijos liturgija.*

Ordinacijai vadovavo Sinode išrinktasis gen. superintendantas kun. Raimondas Stankevičius, jam asistavo superintendantai: kun. Tomas Šernas ir kun. Rimas Mikalauskas. Katecheto tarnystėj ordinuojamajam Holgeriui Lahaynei buvo paskaityti

pamokymai ir priminimas iš *Pirmojo laiško Timotiejui* 3 sk. nuo 8 iki 14 eilutės, kuriuos paaiškino kun. Tomas Šernas. Kun. Rimas Mikalauskas uždavė klausimus, į kuriuos atsakinėjo ir pažadėjo laikytis katecheto pareigų ordinuojamasis Holgeris Lahaynė. Po katecheto duotos priesaikos, buvo uždėtas reformatų dvasininko liturginis rūbas – juodas talaras, o kun. Frankas van Dalenas užsegė *befkeną* (baltą apykaklę). Visas Dievo surinkimas meldėsi, prašydamas palaiminimo naujai ordinuotam katechetui. Visi trys superintendantai klūpintį katechetą palaimino uždėdami rankas, gen. superintendantas dar priminė katechetui skirtus *Dievo prisakymus* ir priminimus apie jo tarnystės pareigas, o jis, kaip nuolankumo ženklą, padavė ranką kolegoms dvasininkams, presbiterijoje sėdėjusiems sinodalams, ir jau po to priėmė sveikinimus iš dvasininkų, sinodalų, pamaldose dalyvavusių Panevėžio reformatų parapijos atstovų, draugų, bičiulių...

Viešpaties Vakarienę dalino visi dvasininkai: kunigai ir katechetas.

Po paskutinės pamaldų pabaigos giesmės *Dėkojame už malonias Tavąsias dovanas gausias... vis valgydinti mus šventu savuoju gyvuoju Žodžiu*, visi dalyvavusieji pamaldose buvo pakviesti Agapei – *Šaulių koše* evangelikų reformatų sinodo dalyvių ir svečių vaišino Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės Biržų 501-oji kuopos šauliai, vadovaujami vado Vidučio Šeško.

Na ir – tradicinė nuotrauka prie bažnyčios durų...

Neeilinė Šventė Vilniaus parapijoje

Paskutinį birželio sekmadienį Vilniaus reformatų bažnyčioje pamaldas laikė net trys dvasininkai.

Prieš savaitę – birželio 22-23 dienomis – Biržuose įvyko Lietuvos reformatų Bažnyčios Sinodas, priėmęs eilę nutarimų, kurie tiesiogiai palietė Vilniaus reformatų parapiją: gen. superintendentu išrinktas kun. Raimondas Stankevičius, Vilniaus parapijos klebonu paskirtas kun. Tomas Šernas, jam padėti – naujai ordinuotas katechetas Holgeris Lahaynė.

Tai neeilinis įvykis ne tik Lietuvos reformatų Bažnyčios gyvenime, bet ir mūsų parapijos.

Iki šiol Vilniaus reformatų bažnyčios klebonu buvęs kun. R. Stankevičius generaliniu superintendentu bus ordinuotas rugsėjo 21 d. (šeštadienį) Švobiškio reformatų bažnyčioje, kur prieš 100 metų įvyko pirmasis nepriklausomos Lietuvos Reformatų Sinodas.

Pamaldose dalyvavę visi trys dvasininkai pasakė vienas už kitą stipresnius pamokslus – homilijas, kuriuose pagrindine linija nuskambėjo kvietimas sekti Viešpačiu Jėzumi Kristumi.

Kun. T. Šernas aiškino, jog *sekti Jėzumi nėra paprasta – reikia atsisakyti daug ko, kas mums įprasta, miela, su kuo mums gera. Jėzaus kvietimą ir tais laikais toli gražu ne visi buvo pasiruošę priimti, ir sekti Juo, palikus namus, šeimas, įprastą gyvenimo būdą, statant į pirmą vietą Viešpatį...*

Biržuose ordinuotas katechetu Holgeris Lahaynė iš pradžių paaiškino katechetas žodžio ir prasmės reikšmes. Tai mokytojas, aiškintojas, padedantis susigaudyti tikinčiajam dvasiniuose dalykuose, padedantis rasti kelią, kuriuo reikia sekti Jėzumi. Juodas reformatų dvasininko rūbas – *taliara* irgi turi tokią prasmę. *Kaip Maximos darbuotojai nešioja uniforminius švarkus, kur užrašyta: klausk – atsakysiu, taip ir visi ordinuoti bažnyčios tarnautojai – dvasininkai ir yra tam, kad atsakytų į tikintiesiems iškilusius klausimus*, – sakė H. Lahaynė. Kvietė drąsiai kreiptis į dvasininkus, kurie pasistengs atsakyti į visus rūpimus klausimus. *Dėl to mes – dvasininkai ir esame*, – užbaigė katechetas.

Kun. R. Stankevičius apibendrino abiejų prieš jį kalbėjusiųjų dvasininkų išsakytas mintis, Dievo Žodžio apmąstymui paimdamas eilutes iš Laiško efeziečiams 4 sk. 1-3.: *Jėzus, kviesdamas eiti paskui save, nurodo kokybinius reikalavimus, norintis eiti paskui Jėzų, sulauks daug kritikos, pašaipos... Norėdami eiti paskui Jėzų, sekti Juo, ar visą Garbę atiduodam Viešpačiui, ar kažkiek pasiliekam sau?* Toliau I. e. p. gen. superintendentas aiškino apie pašaukimą tarnauti Bažnyčioje. *Sunku išlaikyti pašaukimą – reikia kažko atsisakyti vardan taikos, ramybės. Kaip Paulius, kurio Laiško kolosiečiams 3 sk. 12-13 eilutes citavo kunigas, rašė, jog reikia būti pakantiems. Būkite vieni kitiems pakantūs ir atleiskite vieni kitiems, neišskiriant pagal laipsnius, padėtį visuomenėje. Viešpats išskiria pašauktuosius, Viešpats išskiria savuosius, kantriuosius, nuolankiuosius, romiuosius ir gailėstinguosius. Nors ir nepažada jiems, kad bus lengva. Nei vienam Dievo vaikui nėra lengva. Bet su Viešpačiu įmanoma keliauti tuo Viešpaties pašaukimo*

Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje po šventinių pamaldų

keliu – duobėtu, akmenuotu, į statų kalną. Ir neatkristi, neišsukti iš jo, neuieiti į Pasaulio pakalnę, kad ir asfaltuotą ir su labai ryškiais ir patraukliais to kelio žymėjimais, ženklais, šviesoforais...

Malonė visiems, kurie myli mūsų Viešpatį Jėzų Kristų negęstančia meile!

(Ef 6,24),

– užbaigė kun. Raimondas Stankevičius.

Pamaldose buvo prisiminta prieš trejetą metų staiga mirusi Jūratė Leonavičiūtė Švėgždienė, kurios tėvai, vyras, sūneliai vis dar nesusitaikė su netektimi. *Giesmės* choristai taip pat su švelniu liūdesiu prisimena mieląją Jūratėlę, giedojusią chore.

Skelbimų metu buvo perskaityti Sinode priimti Kanonai ir svarbiausi Memorialai.

Sinodo direktore 2019/2020 metams išrinkta kurt. dr. Renata Bareikienė, Sinodo sekretoriumi – kun. Rimas Mikalauskas, cenzoriumi – kun. Raimondas Stankevičius; papildyti Lietuvos Evangelikų reformatų Bažnyčios santuokos ir skyrybų nuostatai; priimtas memorialas *Dėl paramos Paminklui Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams*.

Antru kanonu, Dvasininkų sesijai pritarus (2019-05-03, Kaune) ir išlaikius patikrinamąjį egzaminą Konsistorijoje (2019-05-18, Biržuose), nutarta kurt. lektorių Holgerį La-

haynę ordinuoti į katechetus. Jis buvo ordinuotas per Sinodo iškilmingas pamaldas Biržuose ir paskirtas Vilniaus parapijos antruoju dvasininku.

Penktu kanonu nutarta, kad kun. Rimas Mikalauskas lieka evangelikų karo vyriausiuoju kapelionu ir Karių distrikto superintendentu.

Šeštu kanonu 2019-2022 metų kadencijai Lietuvos evangelikų reformatų generaliniu superintendentu išrinktas kun. R. Stankevičius, vicel superintendentu – kun. T. Šernas.

Keturioliktu kanonu Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas, įvertindamas superintendento kun. Adomo Šerno, sūnaus Martyno

(1884 05 25 – 1965 01 06) ilgametę, ištikimą ir vaisingą tarnystę, atsižvelgdamas į sovietinės nelaisvės pančiais sukaustytą to meto bažnytinę vadovybę bei įvairias būdais neigiamai veikiamą Dievo Žodžio tarną, ypač to meto suaktyvėjusį agresyvųjį ateizmą, **panaikina Lietuvos TSR evangelikų reformatų Konsistorijos protokolinių sprendimų Nr. 13-11**, kuris, be to, nebuvo patvirtintas Sinodo, todėl neturėjo juridinės galios.

Paskelbus iš sakyklos Sinode priimtus Kanonus, parapijos vyresnybė pasveikino visus tris dvasininkus su naujomis tarnystėmis, o Sinodo direktorė, kuratorė dr. Renata Bareikienė palinkėjo sėkmingo darbo visiems, o kun. Tomui Šernui – sveikatos, sveikatos, sveikatos.

Pamaldas užbaigę tradicine *Dieve tėve mielas* giesme, sustojome istorinei nuotraukai. Šiais metais vyksta bažnyčios pastato išorės tvarkymo darbai, fasadas skęsta pastoliuose, tad nuotrauka – prieš Dievo stalą, *prie grotelių...*

Paspausti ranką, padėkoti už buvusią tarnystę, palinkėti sėkmės naujose pareigose dvasininkams galėjome per Agapę, suruoštą čia pat – gale bažnyčios.

D. Gudliauskienė

Visuomeninis projektas KĖDAINIAMS REIKIA VARGONŲ!

Biržuose vykusiame Sinode, tvirtinant parapijų ataskaitas, Kėdainių delegatas Ramūnas Šeliakas buvo užklaustas apie projekto *Kėdainiams reikia vargonų!* eigą.

Daugiau apie tai, kaip sekasi įgyvendinti kėdainiečių idėją – turėti mieste tikrus vamzdinius vargonus, kurie būtų statomi Kėdainių reformatų bažnyčioje – papasakojo Kėdainių muzikos mokyklos direktorė Rūta Kutraitė. Ji sakė, kad tiki, jog idėja – *Kėdainiams reikia vargonų!*

– anksčiau ar vėliau bus realizuota. *Surinkta suma leido pradėti vargonų paiešką užsienyje, orientuojamės į naudotą, tačiau labai geros techninės būklės instrumentą. Atradus tinkamo dydžio ir skambesio vargonus, žinant konkrečią pirkimo kainą, trūkstamas lėšas tikimės sukaupti padedant Kėdainių verslininkams ir rajono savivaldybės administracijai, – pasidalino informacija viena iš projekto iniciatorių – Rūta Kutraitė.*

„V.r.ž.“ inf.

Tikėjimo šventė prie Mūšos krantų – Švobiškyje

Švobiškio bažnyčioje į kasmetinę evangelikų reformatų kapinių šventę, šiemet vykusią liepos 13 dieną, gausiai susirinko Mekų, Snarskių, Stačkūnų, Karanauskų, Sabų, Grybių, Džiūvių, Jodinskių, Devenių, Sketerių, Januševičių, Rapkevičių, Taurų vaikai ir vaikaičiai – palikuonys iš Pasvalio rajono ir visos Lietuvos bei užsienio kraštų paminėti savo protėvių – pašventinti jų atminimą Dievo Žodžiu, giesmėmis ir maldomis bei savo aukomis paremti dvasinę tarnystę.

Šiemet visi atvykusieji buvo pakviesti dar aukomis prisidėti prie Švobiškio evangelikų reformatų bažnytelės remonto darbų, kurie vyksta jau antrus metus. Jau pakeisti ir sutvarkyti bažnytelės langai, restauruotos, nutinkuotos ir nudažytos išorinės sienos, varpinė, šventoriaus vartai. Liko šiemet dar pabaigti tinko restauravimo, stogo skardinimo darbus bei nudažyti patį stogą. Visi darbai yra vykdomi iš parapijos sukauptų lėšų bei gautos paramos iš tikėjimo brolių ir sesių Vokietijoje per GAW (Gustav Adolf Werk) fondą. Bažnyčios vadovybė paprašė finansinės paramos Pasvalio rajono savivaldybės – reikiamos sumos išorės darbams šiemet sėkmingai užbaigti – ir gavo visą prašytą sumą: 5620 eurų. Tačiau, kaip liaudyje sakoma, *apetitas auga bevalgant*: stebint atnaujintą bažnytelės išorinį veidą, įėjus vidun į akis krenta dar sovietmečių *moderniai* išdažytas ir jau gerokai apšiuręs bažnytelės interjeras...

Aktyvioms Snarskių-Mekų giminės dukroms kilo mintis sukviesti savo gimines ir visus parapijiečius į numatytą kapinių šventę ir pakviesti

paaukoti pinigų bažnytelės vidaus remonto darbams pradėti! Liepos 13 dieną Švobiškio evangelikų reformatų bažnytelė ir šventorius buvo pilnas gyvybės: senolių, jaunimo ir šeimų su vaikais. Buvo surinktos vardinės tikslinės aukos pamaldų metu ir bendros – bažnytelės remontui. Dievo Žodį iš Laiško efeziečiams 1, 3-10: *Garbė Dievui, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Tėvui, kuris palaimino mus Kristuje visoje riopa dvasine palaima danguje, mus išsitrindamas jame, prieš pasaulio sutvėrimą, kad būtume šventi ir nesutepti jo akivaizdoje [...]* skaitė ir jo pagrindu pamokslą skelbė Švobiškio evangelikų reformatų parapijos administratorius kun. Rimas Mikalauskas.

Vėliau paminėjo mirusius gimines, maldoje dėkojo Dievui už gyvenimo dovaną ir dovanas, kurias paveldėjome iš išėjusių kartų, meldė palaiminimo esantiems šioje gyvenimo kelionėje, malonės būti naudingais Viešpaties tarnais ir nešti tikėjimo vaisių. Palaimino surinkimą. Po pamaldų tikintieji dar ilgai nesiskirstė šventoriuje, atminimui

buvo padarytos bendros nuotraukos bažnyčioje ir prieš bažnyčią. Po pamaldų suskaičiavus aukas, buvo paskelbta, kad bažnytelės remontui iš viso per šias pamaldas buvo surinkta vardinių 4910 eurų, bei dar bendrų 660 eurų, iš viso – 5570 eurų! Rimta priežastis jau dabar pradėti ruošti vidaus remonto darbus! Be to, dar 465 eurai – Švobiškio vasaros kapinių šventės aukų indėlis Sinodo dvasininkų tarnystei išlaikyti. Tinkama proga atnaujinti Švobiškio bažnyčią ir taip pažymėti, kad Nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje, 1919 metais šioje bažnytelėje pirmą kartą susirinko Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas ir jame priimti bažnytinės teisės aktai pirmą kartą buvo surašyti lietuvių kalba! Susirinkusiems buvo paskelbta, kad šių metų Lietuvos evangelikų reformatų Sinode buvo išrinktas į vyriausiojo dvasininko – generalinio superintendente – pareigas iki šiol Vilniaus evangelikų reformatų parapijos klebono pareigas ėjęs kun. Raimondas Stankevičius. Iki superintendente ordinacijos, jis šias pareigas eina laikinai. Ordinaciją Sinodas numatė š. m. rugsėjo 21 dieną, Švobiškio evangelikų reformatų bažnyčioje! Ta proga į Švobiškį kviečiami visi Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo kuratoriai, dvasininkai ir delegatai, svečiai iš broliškų Bažnyčių Lietuvoje ir užsienyje. Bus kviečiami apsilankyti Lietuvos rajonų ir valstybės vadovai! Lietuvos evangelikų reformatų tikybinis centras, nors ir laikinai, bet persikels į šį gražų ir istoriškai brangų evangelikų reformatų paveldą ir istoriją menančią gyvenvietę prie Mūšos krantų - Švobiškį, Pasvalio rajone.

Kėdainiuose *atidaryti* Radvilų palaikų sarkofagai

Liepos 4 d. Kėdainių reformatų bažnyčios Radvilų mauzoliejuje esantys kunigaikščių Radvilų sarkofagai buvo atidaryti mokslininkams – tyrėjams, vadovaujamiems Vilniaus universiteto archeologijos katedros vedėjo profesoriaus Albino Kuncevičiaus. Tyrėjų grupėje – du žymūs istorikai, geriausi Radvilų žinovai – profesorius Aivaras Ragauskas ir Raimonda Ragauskienė.

Pirmoji užduotis buvo atverti bažnyčios pagrindinėje kriptoje palaidotų kunigaikščių Radvilų sarkofagus, o paskui tyrimai bus tęsimi ir antrojoje kriptoje, kur yra palaidoti Kėdainių miestelėnų – reformatų palaikai. Sovietmečiu, kad neniotų palaikų vandalai, antroji kriptą buvo užmūryta, ten ant stelažų buvo sudėta apie 20 karstų su maždaug 75 asmenų palaikais ar jų dalimis.

Kunigaikščių palaikai, juos apžiūrėjus, buvo išvežti į Vilnių, universiteto laboratorijas, kur, taikant naujausias technologijas – ne tik DNR tyrimus, mokslininkai ketina nustatyti, kam priklausė neidentifikuoti palaikai. Nes iki šiol mauzoliejuje esančiuose sarkofaguose buvo identifikuoti tik Jonušo Radvilos XI (1612-1655) bei mažamečio jo broliuko Stepono, gimusio 1624 metais ir po kelių mėnesių mirusio, palaikai. Jų senelio – Kristupo Radvilos Perkūno (1547-1603) sarkofage yra trijų vyrų ir vienos moters palaikai – dviejų vyrų kaulai atitinka Kristupo Radvilos amžių.

Norint tiksliau identifikuoti Kėdainiuose palaidotų kunigaikščių

*Vilniaus universiteto profesorius
Albinas Kuncevičius*

Radvilų tapatybes, bus tiriami ir Baltarusijoje Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčioje esantys 72 sarkofagai su katalikiškos Mikalojaus Juodojo linijos kunigaikščių Radvilų palaikais, nes tik 11-ka iš jų yra tyrinėti.

Išgabenus palaikus, bus restauruojama ir pati kriptą, esanti po Kėdainių reformatų bažnyčia, nes laikas ir blogas vėdinimas apgadino sienas, grindis. Bus įrengiamos modernesnės ventiliavimo bei šildymo sistemos. Po restauracijos planuojama parengti naują, XXI amžių atitinkančią ekspoziciją, kuri pasakotų

apie Reformatų bažnyčios bei bendruomenės istoriją, ten palaidotus žmones, kažkada gyvenusius, dirbusius ir sukūrusius Kėdainius, pasak istoriko A. Bumblausko, istorinės Žemaitijos didmiestį...

Šio projekto vertė maždaug 700 tūkst. eurų. Jis finansuojamas iš Europos Sąjungos lėšų, skirtų Latvijos, Lietuvos, Baltarusijos kaimynystės programai.

Kunigaikščių Radvilų – LDK kariuomenės vadų ir jų artimųjų – palaikus iš Kėdainių reformatų bažnyčios į Vilnių palydėjo Lietuvos evangelikų karių vyriausiasis karo kapelionas kun. Rimas Mikalauskas Dievo Žodžiu, perskaitydamas 90 psalmės 1-12 eilutes: *Viešpatie, tu buvai mūsų užuovėja per kartų kartas. Pirma, negu kalnai užgimė, ir žemė bei pasaulį pagimdei, tu esi Dievas nuo amžių per amžius. Tu grąžini mus į dulkes, sakydamas: „Grįžkite, mirtingieji.“ Juk tūkstantis metų tau lyg viena diena, lyg vakarykštė diena... – pasakė homiliją ir sugiedojo 296-ą giesmę Viešpatie pasigailėk ir nebausk rūstybėj...*

Vargonininkės *Gražinos Petrauskaitės* koncertas Arkikatedroje

Liepos 25 d., vidurdienį, Vilniaus arkikatedroje bazilikoje koncertavo Vilniaus reformatų bažnyčios vargonininkė Gražina Petrauskaitė.

Vilniaus arkikatedros bazilikos atnaujintiems vargonams šiemet sukanca 50 metų. Šių vargonų istorija prasideda nuo 1889 m., kai žymus Lietuvos vargonų meistras Juozapas Radavičius pastatė Vilniaus katedroje naujus galingus vargonus. Tarybiniais metais, panaudodama dalį ankstesniųjų Arkikatedros vargonų vamzdyno, juos atnaujino to meto žymi vokiečių firma *Alexander-Schuke-Orgelbau-Potsdam*.

Vargonų jubiliejaus proga Vilniaus arkikatedroje nuskambės 30 ciklo *Vox organi Cathedralis* 2019 koncertų – lygiai tiek, kiek metų praėjo nuo Arkikatedros atšventinimo, kai ligtolinė Paveikslų galerija

vėl tapo bažnyčia – Arkikatedra.

Koncertai prasidėjo birželio mėn., kai Arkikatedroje pirmą kartą buvo surengtas *Kultūros nakties* festivalio renginys *Groja Katedros vargonininkai*. Darbo dienomis vyksta tradiciniai mažieji rečitaliai: vienuolika – vasaros mėnesiais ir septyni – Advento-Kalėdų laikotarpiu.

Vieną tokį koncertą Arkikatedroje surengė Vilniaus reformatų bažnyčios vargonininkė Gražina Petrauskaitė. Nuo 2017 metų Gražina yra Nacionalinės vargonininkų asociacijos narė.

Koncerte G. Petrauskaitė atliko savo pamėgto danų kilmės

XVII a. baroko kompozitoriaus ir vargonininko Dietricho Buxtehude (~1637–1707 m.) preliudą g-moll. Tai vienas iš dažniausiai atliekamų jo vargoninių kūrinių.

Šiais metais švenčiame įžymaus lietuvių kompozitoriaus, vargonininko, chorvedžio Juozo Naujalio 150-ąsias gimimo metines. Tad joks save gerbiantis vargonininkas negali neįtraukti šio kompozitoriaus kūrinių į savo koncertinę programą. Gražina pagrojo Juozo Naujalio Preliudą Nr. 6 E-dur.

Vargonininkė taip pat pagrojo praeitame šimtetyje kūręsio prancūzų kompozitoriaus Charles Tournaire (1870–1939) vieną iš ankstyvesnio jo kūrybos periodo kūrinių – *Andantino op.2* (Cantilene).

Koncerto pabaigai vargonininkė pasirinko Estijos vargonų muzikos mokyklos tėvo, vargonininko, kompozitoriaus, vieno pirmųjų estų liaudies dainų rinkėjo Peeterio Sūdos (1883–1920 m.) Preliudą ir fugą g-moll. Kompozitorius mirė vos 36 metų. Fuga baigta 1914 metais, o preliudas – dvi savaitės iki jo ankstyvos mirties. Preliudas ir fuga g-moll yra stambiausias P. Sūdos vargoninis kūrinys. Gražina juos pagrojo puikiai ir klausytojai galėjo įsitikinti šio žymaus estų kompozitoriaus, vargonininko Peeterio Sūdos meistriškumu.

„V.r.ž.“ inf.

Įamžintos Minsko liuteronų kapinės

Minsko ev. liuteronų parapijos rūpesčiu, padedant Vokietijos ambasadai, buvusiose miesto liuteronų kapinėse gegužės 14 d. pastatytas paminklas, primenantis, kad XVIII-XIX a. toje vietoje buvo vokiečių slabada (laisvųjų gyvenvietė), liuteronų bažnyčia ir kapinės.

„V.r.ž.“ inf.

Ir aš pasitikiu Dievu

*Ir aš pasitikiu Dievu,
Tik juo tikėsiu, kol esu,
Nes Jo gerumas ir malonė,
Mane amžinai lydės*

Šie giesmės žodžiai mus lydėjo visos krikščioniškos sporto stovyklos *Išbandymų kelias* veiklos metu. Jau šeštus metus iš eilės suburiame vaikus (nuo 6-15 metų) skaityti Dievo Žodį, sportuoti, giedoti, bendrauti, kurti ir tiesiog pabendrauti.

Šiais metais buvo per 30 stovyklautojų, kuriuos kasdien vadovai mokė atsakyti į šimtus išskylančių klausimų, pažiūrėti į Dievą per jų patirtį, ištvermės ir atvirumo. Stovyklos buitimi ir vaikų patogumais rūpinosi stovyklos direktorė Eglė Grucytė, dvasiniai vadovai – kunigas Frank van Dalen su žmona Emily – be kitų veiklų daugiausiai dėmesio skyrė Biblijos tiesų pažinimui ir sielovadai.

Būrių ir dvasiniai vadovai aiškino vaikams apie pagarbą, draugystę, paklusnumą, plėtė biblines žinias, mokė nepasiduoti suklupus ar gavus netikėtą smūgį varžybose. Sporto stovykloje mokėmės kurti labai jaukią ir saugią aplinką, pasidalinti savo išgyvenimais, norais, maldų prašymais ir džiaugsmiais. Visi žinojome kiekvieno stovyklautojo vardą – tai padėjo tapti didele šeima bent savaitei.

Šiais metais, be visų privalomų veiklų kaip valgis, pamaldos, pamokėlės, žaidimas *Kazokai ir plėšikai*, drama, protmūšis, turėjome ir keletą naujovių arba, tiksliau, vėl atgavintų veiklų. Mus aplankė kariškis seržantas, kuris atsakė į kiekvieną vaikams šovusį klausimą apie karivių gyvenimą, pavyzdžiui: *Jei vyksta karas ir yra tavo gimtadienis, kaip tada gauti torto?*, o vakare apsilankė šauliai, kurie paaiškino, kaip reiktų gelbėti sužalotą draugą ar net priešą,

kas vyksta kare ir kaip apsisaugoti.

Jau nebe pirmus metus vykstantis renginys, bet kas kartą vis daugiau emocijų sukeliantis – orientacinės varžybos. Kiekvienais metais – vis nauja ir ilgesnė trasa, suteikianti galimybę ne tik susipažinti su Akademijos miestelio gamta, lankytinomis vietomis, bet ir išbandanti kiekvieno – tiek vadovo, tiek vaiko – ištvermę.

Pabėgimų kambarys – dar viena įdomi ir daug emocijų sukelianti veika. Šiais metais visi stovyklautojai buvo padalinti į 4 komandas, viena iš jų – mažiausios mergaitės ir berniukai. Šį kartą jų *pabėgimų kambarys* buvo stalo žaidimai, na, o vyresni turėjo pasitelkti visus savo kognityvinius ir bendradarbiavimo gebėjimus, kad per valandą iššifruotų visas užuominas, atliktų užduotis ir išeitų iš klasės.

Bene daugiausia prisiminimų palikęs renginys buvo kelionė į *kalnus* (fosfogipso kalnus), kurių beje, taip ir nepamatėme (dėl gausaus lietaus). Bet juk nėra blogo oro tikriems stovyklautojams – gan turiningai praleidome laiką su gidu, kuris išaiškino, kaip atsiranda tam tikros cheminės medžiagos, papasakojo apie *Lifosos* – Kėdainių įmonės, gaminančios trąšas ir *baltų kalnų* įkūrėjos – veiklą. Tikriausiai tėveliai jau spėjo pasidžiaugti ir parvežtomis iš ten lauktuvėmis – trąšomis.

Jau šeštus metus iš eilės organizuojama ši stovykla, ir atrodo, kad jau daug kas išbandyta, daug kur pabuvota ir apie daug ką kalbėta, bet kasmet atrandame vis naujų dalykų, su kuriais norime supažindinti vaikus. Ir tikrai nežadame sustoti!

Iki pasimatymo kitais metais!

Simona Česnakaitė

Biržuose atliekami archeologiniai tyrimai

Nuo birželio mėn. prie Biržų evangelikų reformatų bažnyčios, buvusios estrados teritorijoje, darbuojasi archeologai – atliekami archeologiniai tyrimai. Pasak archeologo Karolio Dunderio, dabar stovinčios Reformatų bažnyčios šventoriuje buvo senosios reformatų kapinės,

veikusios nuo XVI a. pabaigos iki pastatant dabartinę bažnyčią (XIX a. pab.).

Nukasant buvusios estrados pylimus, buvo rasta žmonių kaulų. Kai kurie senieji biržiečiai pasakoja, kad, prieš įrengiant estradą, stovėję kryžiai. Archeologiniai tyrimai suteiks

informacijos apie buvusių kapinių ribas. Jei paaiškės, kad čia tęsiasi evangelikų reformatų kapinės, nebus leista projektuoti ir statyti naujų statinių, kapinės nebus niokojamos.

„V.r.ž.“ inf.

Ant Tauro kalno bus įamžintos senosios kapinės

Šįkart plačiau prisiminkime istorines Vilniaus evangelikų liuteronų kapines, buvusias ant Tauro kalno. Sklypą kapinėms čia dar 1798 m. nupirko liuteronas, Vilniaus miesto tarybos narys Gotfrydas Hanas. Laidoti jose pradėta 1809 m.

Dalis antkapių ir palaikų buvo perkelta iš senųjų Vilniaus liuteronų kapinių, nuo XVI a. vidurio veikusių Liejyklos gatvėje. Beje, užpernai Liejyklos gatvėje vykdant komercines statybas, buvo iškasta palaikų. Dėl šio fakto ketinta pradėti ikiteisminį tyrimą. Deja, kuo šis tyrimas baigėsi, ir koks tolesnis iškastų palaikų likimas, informacijos spaudoje aptikti nepavyko...

Evangelikų liuteronų kapines ant Tauro kalno nuo 1810 m. supo mūrinė tvora, greta iškilo ligoninės-prieglaudos bei kapinių aptarnavimo pastatai. 1819-aisiais, taigi prieš du šimtus metų, pagal architekto Karolio Šildhauzo projektą kapinėse buvo pastatyta maža mūrinė bažnyčia, dar vadinta kapinių didžiąja koplyčia. Joje buvo altorius, vargonai, sakykla ir suolai. Panašiu metu kapinėse įrengta ir keletas koplytelių, arba mauzoliejų.

Nuo 1830 m. atskirame plote šiaurinėje kapinių dalyje laidoti ir Vilniaus evangelikai reformatai, nes senosios jų kapinės Pylimo gatvėje tuo metu jau buvo užpildytos.

Kapinėse ant Tauro kalno buvo palaidota daug įvairių tautybių mokslo ir meno pasaulio žmonių,

Šitaip XX a. pradžioje atrodė Vilniaus evangelikų liuteronų kapinių Didžioji koplyčia ant Tauro kalno, pastatyta 1819 m.

gydytojų, dvasininkų, miesto valdžios atstovų. Tarp jų XX a. pirmoje pusėje – Stefanija Jablonskienė, lietuvių literatūros vertėja į lenkų kalbą, Vilniaus universiteto profesorius, filosofijos daktaras Pranas Augustaitis, rašytojos Ievos Simonaitytės mama Etmė Budrienė ir daugelis kitų.

Netrukus po Antrojo pasaulinio karo, sovietų okupacijos metais, šias vienas seniausių ir gražiausių Vilniaus kapinių nuspręsta likviduoti. Oficialus sprendimas uždaryti pusantro amžiaus veikusias kapines miesto valdžios priimtas 1958 m. Nepaisant kilusio visuomenės pasipiktinimo, 1962 m. kapinės pradėtos naikinti. Dalis antkapių buvo išsaugota, perkelti juos į ki-

tas kapines, tačiau dauguma jų brutaliai sunaikinti. Iki 1974 m. senųjų evangelikų kapinių ant Tauro kalno nebeliko, didžiosios koplyčios vietoje išdygo Santuokų rūmai. Vienintelis senąsias kapines menantis statinys – XIX a. pradžioje pastatyta Vilniaus universiteto chirurgijos profesoriaus Johano Frydricho Niškovskio šeimos koplytėlė-mauzoliejus ir keletas tvoros fragmentų.

Kapinių ant Tauro kalno įamžinimu rūpinasi prieš trisdešimt metų atsikūrusi Vilniaus evangelikų liuteronų parapija. Šių metų birželio 10 d. Vilniaus miesto savivaldybės Miesto plėtros departamentas surengė Vilniaus evangelikų liuteronų senųjų kapinių komplekso teritorijos projektavimo pristatymą miesto visuomenei. Pristatymo metu kalbėta apie tai, kaip pasikeis Liuteronų sodu vadinama istorinių kapinių komplekso teritorija tarp K. Kalinausko ir V. Mykolaičio-Putino gatvių, kas naujo joje atsiras, kaip bus pažymėtos senosios kapinės. Projektavimo darbams pasistūmėjus, visuomenė turėtų būti informuojama išsamiau.

Apie tai informuoti ketiname ir Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos interneto svetainėje: www.reformacija.lt

Kęstutis Pulokas
Komentaras skambėjo
radijo stoties XFM laidoje
„Redaktoriaus žodis“,
2019 07 08

Kapinės ant Tauro kalno XX a. pradžia. nuotr. w.w.w. vilnius.skynet.lt

IN MEMORIAM

HELMUTAS EFROMAS

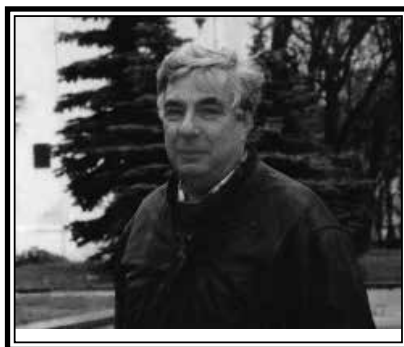
1933-10-01 – 2019-07-15

Man gyvenimas - tai Kristus, o mirtis - tik laimėjimas /Fil 1,21/.

Liepos 15 d. Viešpats amžinybėn pašaukė buvusį ilgametį Kelmės evangelikų liuteronų parapijos pirmininką Helmutą Efromą. Gimęs reformatu, po Nepriklausomybės atkūrus Kelmės liuteronų parapiją, tarnavo liuteronams parapijos pirmininku, rūpinosi bažnyčios atgavimu, jos interjero atkūrimu, būrė ir stiprino parapiją, jos glaudžius ryšius su Vokietijos evangelikais.

H. Efromas gimė 1933-10-01 Kelmės evangelikų amatininkų Arnoldo ir Martos Jeffraimų šeimoje. Prasidėjęs karui, pateko į lagerius Vokietijoje. Grįžęs į Lietuvą po karo, dirbo statybininku, toliau mokytis sąlygų nebuvo.

1989 m., kartu su vyskupu Jonu Kalvanu vyr. ir kunigu Mečislovu Berkeriu, atkūrė Kelmės evangelikų liuteronų parapiją ir rūpinosi bažnyčios atgavimu. Parėmus Gustavo Adolfo draugijai ir Lipės krašto Bažnyčiai, turėdamas statybininko patirtį ir nuosirdžiai triūsdamas, bažnyčią atstatė

per 10 mėnesių. Už šį darbą Helmutas Efromas pagerbtas Martyno Liuterio Rožės medaliu. Kelmės bažnyčia vėl pašventinta 1995 m. liepą. Po to buvo atstatyti parapijos namai.

Helmutas Efromas buvo aktyvus mūsų šalies Liuteronų bei Reformatų Bažnyčių ryšių su Lipės krašto Bažnyčia iniciatorius ir palaikytojas. Iš Kelmės evangelikų liuteronų parapijos pirmininko pareigų pasitraukė 2013 m., sulaukęs 80 metų.

Jis išliks mūsų širdyse kaip nuosirdus, gyvenimo sunkumams nepasiduodantis ir šviesus žmogus. Štai

keli dukters Violetos atsiminimai:

Labai sunku įsprausti tėtės gyvenimą į kelias eilutes. Tėtė buvo reformatas, o mama liuteronė, bet Kelmėje prieš karą toje pačioje bažnyčioje buvo bendros pamaldos, kunigas Kurnauskas buvo abiejų parapijų kunigas, reformatų ir liuteronų.

Tėvus Tauragėje sutuokė vyskupas Jonas Kalvanas, ir vaikystėje, per Velykas, važiuodavome į Tauragę.

Tėtė buvo visa širdimi evangelikas, pats ėjo iš namų į namus, kol surinko pirmus 10 parašų bendruomenei užregistruoti. Vieno nario pritrūko – suradome jį telefonų knygoje, pamatę vokišką pavardę. Tai buvo Adolfas Wolfas iš Stulgių.

Tėtės prašymu suradau rėmėjų Blomberge, kurie parūpino bažnyčios varpą. Aš jį, sveriantį 75 kg, parvežiau savo mašinyte iš Blombergo į Kelmę. Kitą dieną Tėtė varpą jau pakabino mūsų bažnyčios bokšte.

Kelio.inf

1955 metų Nemunėlio Radviliškio konfirmantai

Birželio mėn. Vilniaus reformatų žinios Vilniaus reformatų parapijos senbuvę Ritą nukėlė į jos jaunystės dienas. Prie straipsnio *Superintendentą kunigą Adomą Šerną prisimenant* pridėjo nuotrauką, kurioje ji atpažino save ir savo draugus, patikslino kai kurių pavardes, vardus. Mes ir Nemunėlio Radviliškio mokyklos muziejaus darbuotojas Evaldas Timukas dėkojame Ritai Dageytei – Skeberdienei!

Liko neatpažintas - neįvardintas tik vienas jaunuolis. Gal kas nors iš mūsų skaitytojų atpažins?

„V.r.ž.“ inf.

Nuotraukoje 1955 metų konfirmantai po šventinių pamaldų prie Nemunėlio Radviliškio reformatų bažnyčios.

*Pirmoje eilėje iš kairės sėdi: Irena Vilčinskaitė, Rita Ona Žuorytė-Blaževičienė, vargonininkė, chorvedė, kompozitoriaus Konstantino Galkausko mokinė Elžbieta Aleksandra Radinskaitė (Elisabeth Alexandra Radinska 1890–1963), superintendentas kun. Adomas Šernas (1884–1965), Rita Dageytė-Skeberdienė, Birutė Bėčiūtė. Antroje eilėje stovi: Nina Šimukėnaitė, Liuda Mikalauskaitė, Rita Bėčiūtė, Petras Kraniauskas. Trečioje eilėje stovi: Alfredas Natka, Petras Gudeikis, Jonas Mašėnas,***.*

ANGELINA RUPLĖNAITĖ KAMČATNIENĖ

1928-05-12 – 2019-06-21

*Pasauly priespaudą kenčiau ir daug nelaimių pamačiau,
Dabar jau po visų vargų džiaugiuosi aš tarp angelų...*

520 giesmė Krikščioniškos giesmės

Išėjo Amžinybėn Vilniaus reformatų parapijos senbuvė, Žirmūnų seniūnijos buvusi seniūnė, choristė, giesmininkė Alė – Angelina Ruplėnaitė Kamčatnienė. Visai neseniai, po Sekminių, atsisveikinome su Jos klasioko Katrina Naktinyte...

Gimė Alė – namiškių meiliai šaukiama Alyte – 1928 m. gegužės 12 d. reformatų Adomo ir Onos (merg. Reinotaitė) Ruplėnų šeimoje pirmagime. Po jos dar gimė brolis Vytautas. Ruplėnai gyveno Gavėniškio kaimo gražiam, pasiturinčiam ūkyje, netoliese tekėjo sraunioji Radvėja. Krikštyta Angelinos vardu Papilio reformatų bažnyčioje, konfirmuota 1943 m. kun. Povilo Jašinsko Biržų reformatų bažnyčioje.

Tėvas, 1928 m. atidarius Būginių pieninę, dirbo buhalteriu, motina sukosi ūkyje. Mirus tėvui, Alei, kaip Ji pati pasakojo, teko ir *sėti, ir akėti...*

Po karo, motina, bijodama kad jos ir vaikų neištremtų, išteko už Viederio, apsigyveno Biržuose. Alė mokėsi Biržų gimnazijoje, kurią baigusi, 1949 m. išvažiavo į Panevėžį pas dėdę Jokūbą Ruplėną, įsidar-

bino Spirito gamyklos laboratorijoje. Studijavo ir baigė tuometiniame Kauno politechnikos institute maisto pramonės technologiją. Persikėlusi į Vilnių, dirbo *Vilniaus Tauro* alaus darykloje technologe, paskui limonado ceche, kurio produkcija, kaip prisiminė Jos anūkė Agnė, ji atbėgdavo pas Močiutę pasilepinti. Išėjusi į pensiją, dar kurį laiką dirbo *Vilniaus* kino teatre bilietininke.

Užaugino sūnų Rimą, kuris padovanojo Jai dvi anūkes: be vyriausios Agnės, dar ir Mildutė džiugino Jos širdį. Joms Ji skyrė visą savo meilę, rūpinosi jų ateitimi.

Atkūrus Vilniaus reformatų parapiją, viena pirmųjų įsijungė į jos bendruomeninį gyvenimą, buvo išrinkta Žirmūnų gyvenamojo rajono reformatų seniūne ir ja buvo iki 2003 metų. Nebijodama *susitepti*, plovė, valė bažnyčią, parapijos namus, puošė juos, ruošė svečių priėmimus, vaišes... Vargonininkui Edmundui Meškauskui subūrus galinčius giedoti pamaldose, laidotuvėse, Alė įsijungė į chorą. Baigusi *choristės karjerą*, Alė liko choro *fane*, keliaudavo kartu su choru, taip aplankė daugelį Lietuvos reformatų ir liuteronų parapijų. Metų naštai apribojus galimybes judėti, nebeateidavo į pamaldas, bet nustojo domėtis parapijos reikalais.

Pasiligojusia Angelina rūpinosi marti Gražina, anūkė Mildutė.

Birželio 21 d. ramiai užmigo Viešpatyje, neatgavusi sąmonės po patirto antrojo insulto. Palaikiai, virtę pelenais, buvo palaidoti birželio 24 d. Karveliškųjų kapinėse, šalia vyro Vasilijaus Kamčatnyj ir motinos Onos Ruplėnienės.

Buvę Vilniaus parapijos seniūnės

Alytė su tėvais ir broliuku Vytuku

Alė su kitais Vilniaus parapijos tarybos nariais svečiuose pas kun. Tomą Šerną

Birželio 16 d. Vilniaus ev. liuteronų bažnyčioje, po pamaldų, buvo pristatytas naujas gaidų rinkinys – Lauryno Vakarčio Lopo išplėtos *Septynios liuteronų giesmės mišriam chorui ir vargonams*. Leidinyje pateiktos septynios lietuviškos liuteroniškos giesmės iš Tauragės krašto vargonininko Jurgio Palioko (1923-2008) natų sąsiuvinio. Chorui ir vargonams jas pritaikė vilnietis kompozitorius ir dirigentas Laurynas Vakarš Lopas. LEBMS pirmininkė Laura Matuzaitė-Kairienė porą egz. gaidų padovanojo Vilniaus reformatams.

Birželio 21 d. Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje vargonavo svečias iš JAV Asocijuotos presbiterijonų bažnyčios dr. Williamas H. Bates, jam asistavo kaunietės Živilė Kudirkaitė ir Aina Dobilaitė. Biržiečiai turėjo progą išgirsti nuostabių vargonų muzikos koncertą.

Liepos 6 d. Šilutės ev. liuteronų Martyno Liuterio bažnyčioje kunigas dr. Valdas Aušra, Čikagos Ziono lietuvių ev. liuteronų parapijos kunigas, šventė tarnystės Viešpaties vynuogyne 25-metį. Pamaldose dalyvavo Šilutės ir kitų liuteronų parapijų kunigai.

Liepos 7 d. Lietuvos evangelikų reformatų vicesuperintendentas kun. Tomas Šernas, pakviestas pamokslauti Naujosios Akmenės evangelikų bažnyčioje, pasakė pamokslą *Mokinystės kaina*, pasiremdamas Evangelijos pagal Luką 9 perskyrimo nuo 11 eilutes min-timis. Pamokslas yra įrašytas: www.youtube.com/watch?v=8CP-lmCFUBM&feature=share

Liepos 12 d. Papilyje kraštiečiai rinkosi į bendruomenės šventę, kuri prasidėjo pamaldomis katalikų Nekaltosios Švč. Mergelės Marijos bažnyčioje ir Papilio reformatų bažnyčioje, kur pirmą kartą grįžęs iš mokslų JAV Dievo Žodžiu dalinosi lektorius Vaidotas Ickys.

Po to bažnyčioje koncertavo Kupiškio kultūros centro Nidijos Sankauskienės ir Sandros Guginienės vokalinis duetas, sakralinį koncertą papildė Ingridos Zvilnaitės skaitomos sentencijos.

Vaidotas Ickys

Liepos 21 d., po sekmadienio pamaldų Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčioje, pristatyta naujausia kunigo, tarnaujančio Ziono Lietuvių evangelikų liuteronų parapijoje Čikagoje, dr. Valdo Aušros knyga: *paKVIETIMAS: ...ateik, o Viešpatie, į mano rojų...*

Seimas nesuteikė Senovės baltų religinei bendrijai *Romuva* valstybės pripažinimo

Birželio 27 d., ketvirtadienį, Seimas nepritarė, kad Senovės baltų religinė bendrija *Romuva* būtų valstybės pripažinta. Už pasisakė 40, prieš – 31, susilaikė – 15 Seimo narių.

Balsavimo išvakarėse Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas arkivyskupas Gintaras Grušas Seimo nariams atsiuntė laišką, kuriame paaiškino, kodėl Seimas neturėtų suteikti valstybinio pripažinimo religinei bendrijai *Romuva*.

Šiuo metu greta devynių vals-

tybės pripažintų ir Seimo paskelbtų tradicinėmis religinių bendrijų, kurioms suteikiamos išskirtinės teisės ir valstybės dotacijos, yra dar keturios netradicinės religinės bendrijos, kurioms atskirais Seimo nutarimais suteiktas *valstybės pripažinimas*: baptistai, adventistai, sekmininkai ir Naujoji apaštala bažnyčia. Visos kitos religinės bendrijos net ir oficialiai registruotos valstybės juridinių asmenų registre kaip juridiniai asmenys yra laikomos *valstybės nepripažintomis*.

Valstybės pripažintos religinės bendruomenės ir bendrijos gali mokyti tikybos valstybinėse mokyklose, valstybė pripažįsta jose sudarytas santuokas, padengia be darbo sutarčių bendruomenėse dirbančiųjų (dvasininkų, vienuolių) socialinį draudimą, taiko žemės mokesčio lengvatą, Lietuvos radijas ir televizija suteikia laiką transliuoti bendrijų apeigas.

„V.r.ž.“ inf.

Sveikiname

Birželio 27 d. mūsų parapijiečiui KORNELIJUI ŠIŠLAI Mykolas Romeris Universitete buvo įteiktas verslo vadybos magistro diplomas. Kornelijaus magistro darbas tema „Moteriškoji lyderystė Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčioje“ įvertintas dešimtuku.

Sveikiname

parapijetę GENĘ DAGYTĘ KNIŪKŠTIENĘ,
liepos 17 d. atšventusių 85-ąjį gimtadienį!

Linkime stiprios sveikatos, laimingų dienų ir prašome
VIEŠPATIES nuolatinės malonės!

Vilniaus ev. reformatų parapijos seniūnų taryba

Sveikiname

Tad eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones,
krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios /
Mt 28,19/.

Liepos 20 dieną Biržų reformatų bažnyčioje
kun. Rimas Mikalauskas pakrikštijo
KAROLINOS ANDOS JUODPUSYTĖS BERNEY
dukrelę EVĄ LETITIĄ.

Sveikiname naująją reformatę ir jos mamytę!

Verslo vadybos magistras
KORNELIJUS ŠIŠLA

dėkoja

gerbiamiems kunigams Tomui
Šernui ir Rimui Mikalauskui,
palaiminusiems jo tyrimą.

Ir tyrime dalyvavusioms Sinodo
Konsistorijos moterims:

dr. kurt. Renatai Bareikienei,
kurt. Danguolei Kairienei,
kurt. Valerijai Kubiliūnienei,
teisininkei Eglei Grucytei,
diakonei Gitanai Gasiūnaitei-
Demčenko bei Linai Kėželytei.

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585
mob.tel.: +370 655 24403
Linksmonių g.5, LT-02041, Vilnius
tel.: +370 5 2639004
mob.tel.: +370 652 11944

www.klion.lt

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
el.p. dalija.gudliauskiene@gmail.com

Parėngė Dalija Gudliauskiene,
tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino
Genovaitė Mikalajūnienė,
Damian Finer

Leidėjas:

Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina
savo nuožiūra

Laikraštis platinamas už auką.
Leidžiamas tik iš surinktų aukų.